

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ЧИ ПЛАНУВАННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЯК РОЗУМНА АЛЬТЕРНАТИВА У БІЗНЕСІ

Для сучасного бізнесу податки відіграють ключову роль, адже є обов'язковими платежами до державного бюджету, що для більшості підприємств є великою статтею витрат. Унаслідок цього суб'єкти господарювання надають перевагу діяльності у тіні, де податкові платежі сплачувати не потрібно і бізнес стає значно прибутковішим. 1:1 – на думку експертів саме таким є приблизне співвідношення між офіційною і тіньовою оплатою праці в Україні, а у конвертах виплачується частина заробітної плати працівникам на 80 % підприємств України. Історично склалося, що в умовах руйнування радянської системи тіньова економіка стала засобом виживання населення. Проте з середини 90-х років держава почала, так би мовити, боротьбу з цим явищем за принципом «всім – закон, своїм – все». Тепер прихована і нелегальна економіка офіційно поза законом. При цьому приховану економіку можна поділити на 2 класи: для сильного бізнесу, який таким чином намагається вижити в умовах зростаючої конкуренції або отримати додатковий прибуток; для представників влади і пов'язаного із нею бізнесу, щоб займатись хабарництвом, отримувати надприбутки, преференції та «права» несплати податків. Подальша законодавча діяльність призвела до протистоянням з бізнесом, реакцією якого був вихід у тінь через несправедливі умови конкуренції, громіздкість і нестабільність податкової системи. Необхідним кроком зі сторони кожного підприємства є запровадження податкового планування з метою застосування законних методів оптимізації податкових платежів та адаптації у динамічному зовнішньому середовищі.

З точки зору фахівців податкове планування та рівень його розвитку на підприємстві є запорукою стійкості та зміцнення фінансових можливостей в нерівнозначних умовах конкуренції. Теоретичні та практичні аспекти податкового планування та стан оподаткування в Україні досліджувалися А.Г. Загороднім, Ю.Б. Івановим, В.В. Карповою, А.І. Крисоватим та іншими науковцями. Відмічаючи вагомий науковий здобуток у визначеній сфері, маємо зауважити, що окремі аспекти залишаються дискусійними та недостатньою мірою висвітленими. Зокрема ретельного дослідження потребують проблеми оптимізації податкового навантаження з врахуванням принципів податкового управління в розрізі мінливості та постійної доповнюваності податкового законодавства.

Метою дослідження є визначення шляхів зміцнення фінансових можливостей суб'єктів господарювання через легальні методи оптимізації податкового навантаження, що є єдиним законним шляхом для бізнесу.

Американський суддя Лернед Хенд у 1934 році висловив думку, котра зараз відома багатьом українським платниками податків, що людина може провадити свої справи таким чином, щоб сплачувати якомога менше податків. Немає ніякої потреби у тому, щоб намагатися збільшити державну казну, відповідно, попри патріотичний обов'язок, немає сенсу збільшувати суми своїх податкових платежів. Тож, на думку судді, недоцільно платити податки там, де підстав для їх нарахування немає.

Оптимізація оподаткування – це порівняння різних варіантів ділової активності та використання ресурсів з метою виявлення найнижчого рівня податкових зобов'язань, які виникають при цьому. Доцільно доповнити дане визначення невід'ємними чинниками, без котрих оптимізація є неможливою, а саме врахування і вивчення податкового законодавства і його перспективних змін: ґрунтовне планування і аналіз усіх податкових наслідків провадження діяльності підприємства, що потребує детального прорахунку усіх сум податків, які необхідно сплатити, для визначення можливостей їх мінімізації.

Використання підприємством-платником податків усіх законних шляхів зменшення податкових платежів (як і витрат у цілому) з метою максимізації прибутку є правомірним. Це впливає з того, що основною метою діяльності будь-якого підприємства є мінімізація витрат задля отримання максимально можливого чистого прибутку. Податкові відрахування виступають однією зі статей витрат суб'єктів господарювання. Проте непроаналізована мінімізація податків може мати наслідки у вигляді застосування до платника штрафних санкцій, котрі негативно впливають на діяльність підприємства.

Диференційований аналіз податків підприємства та їх питома вага беззаперечно повинні враховуватись під час податкового планування. Розрізняють наступні групи податків:

- 1) податки, котрі включаються до валових витрат (земельний податок, платежі до бюджетних фондів) – так, через зменшення цих податків відбувається зниження витрат, проте паралельно відбувається збільшення податку на прибуток, що частково заміщує прогнозований позитивний ефект;
- 2) податки, котрі включаються до ціни товару (акциз, ПДВ) – щоб мінімізувати їх, потрібно зменшувати об'єкт, з якого вони нараховуються, проте важливо одразу збільшувати або створювати елементи, які впливають на їх зменшення;

3) податки, котрі стягуються із прибутку (податок на прибуток) – доцільно намагатися зменшувати бази оподаткування.

Розглядаючи податки з точки зору фінансової оптимізації, розуміємо, що їх мінімізація створює для підприємства нові можливості. Наприклад, підприємства часто відстрочують сплату деяких податків на період часу, до якого не застосовуються штрафні санкції. Такі дії приносять позитивний ефект у вигляді вільних оборотних коштів, котрі можуть приносити додатковий дохід. Аналогічно використовуються можливості отримання мінімальних штрафних санкцій за несплату податків у встановлений термін. Наприклад, у випадку з використанням кредитних засобів: у разі якщо плата за кредит менша від штрафу, то вигідніше і доцільніше звичайно ж вчасно сплачувати податки.

Проводячи планування податкового навантаження на підприємстві, необхідно визначитися з системою показників для оцінки ефективності податкової політики. Кожен з них дає змогу зважити вплив податків на діяльність підприємства ідентифікувати «слабкі» місця та вектори оптимізаційних зусиль. До таких показників можна віднести загальну суму податків, зборів, обов'язкових платежів, їх частку у собівартості продукції та в ціні, коефіцієнти податкомісткості реалізованої продукції, оподаткування доходів, витрат і прибутку, абсолютне і відносне зменшення податкових платежів за певний період, коефіцієнт використання податкових пільг та ефективності податкової політики підприємства.

Отже, в першу чергу необхідно зазначити, що допоки держава виступатиме агресором відносно українських підприємств, вона зустрічатиме тільки супротив з боку бізнесу і ще більшу його непрозорість. Тому в розрізі зазначеного наведемо ряд першочергових кроків, які держава повинна зробити для досягнення миру:

- радикальне зниження податкового навантаження на підприємництво, особливо це стосується фонду оплати праці;
- спрощення ведення бухгалтерського обліку, відміна податкового обліку;
- радикальне спрощення дозвільної системи;
- радикальне скорочення кількості перевірок і контролюючих органів;
- підвищення ефективності і прозорості роботи антимонопольних органів;
- забезпечення прозорості в використанні бюджетних коштів, тендерних закупівлях тощо;
- закон – один для всіх!;
- передача більшості регулюючих функцій від державних органів до бізнесових самоврядних організацій і асоціацій.

І водночас, не варто відкидати колосальну роль суб'єктів господарювання у процесі сплати податків, адже саме від відповідальності та моральності залежить добробут держави. Відмітимо, що узгодженість діяльності та оптимізація системи податкового планування у напрямку мінімізації податків законним шляхом знижує фінансові витрати і зміцнює фінансовий стан підприємства загалом. Обирати кожному своє: вчиняти злочин перед державою чи спати спокійно, знаючи, що твоїм підприємством використано усі законні способи, щоб протистояти фінансовим труднощам через мінімізацію податків.